SVETOVNI DAN VARNOSTI HRANE 2023

WORLD FOOD SAFETY DAY 2023

5. konferenca ob svetovnem dnevu varnosti hrane 2023

5th Conference On World Food Safety Day 2023

Prosta reja/intenzivna reja in njen vpliv na dobrobit živali ter varnost živil

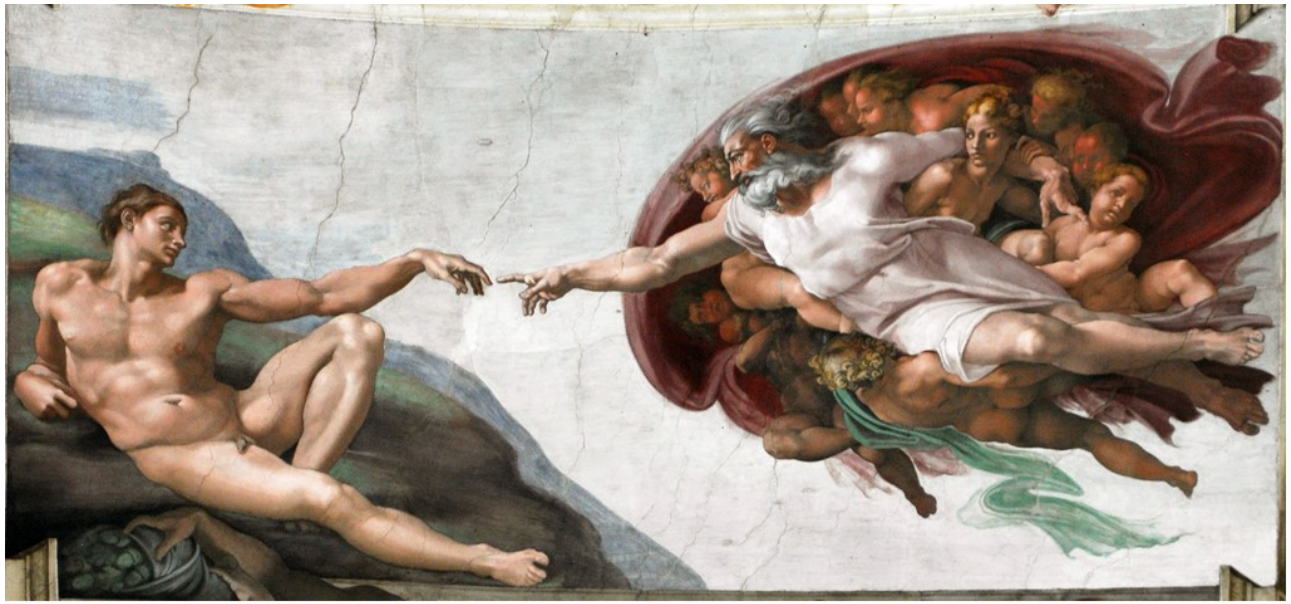
Dejan Škorjanc, Maja Prevolnik Povše, Janko Skok

Ljubljana, 7. junij 2023

Za javnost/For public dissemination

Znanost kot iskalka izgubljenega znanja

Prva Mojzesova knjiga naprej navaja, da je Bog ustvaril prvega človeka Adama in potem iz njegovega rebra še Evo. Dovolil jima je uživati vse sadeže iz Edenskega vrta razen sadežev z drevesa spoznanja. Kača pa je nagovorila Evo, da je jedla z drevesa spoznanja in da je sadež ponudila tudi Adamu. Po tem sta Adam in Eva spoznala, da sta naga (prej se tega nista zavedala), in sta si naredila preprosta oblačila. Ko je Bog ugotovil, da nista ubogala njegove zapovedi, ju je izgnal iz Edena.

Sikstinska kapela, Michelangelo 1508-1512

Vatikan, Škorjanc, 2011

Gospod Bog je oblikoval iz zemlje vse živali na polju in vse ptice pod nebom ter jih pripeljal k človeku, da bi videl, kakšna imena jim bo dal, in da bi vsako živo bitje imelo tisto ime, ki bi mu ga dal človek. Tako je človek dal imena vsej živini in vsem pticam na nebu in vsem živalim na polju….(Sveto pismo Stare in Nove Zaveze, Prva Mojzesova knjiga 2, 19-20)

Z izgonom Adama iz raja se je to popolno znanje izgubilo, ohranili so se le fragmenti.

Krščanska tradicija razumevanj vloge znanosti le to pojmuje kot **iskalko izgubljenega znanja, izgubljenega vedenja**.

1561-1626

Sir Francis Bacon

Človek, ki ga je prvi greh spravil ob njegovo oblast nad naravo si mora zdaj pridobiti nazaj svoje gospostvo nad naravo - to je smisel dela Magna Instauratio imperii humani in naturam.

.....iskanje izgubljenega znanja z obrnjeno perspektivo časa – zavračanje Aristotelovega pogleda in vpeljava znanstvenih metod proučevanja

Živali so stroji (automata), ki nimajo nobene podobnosti z ljudmi

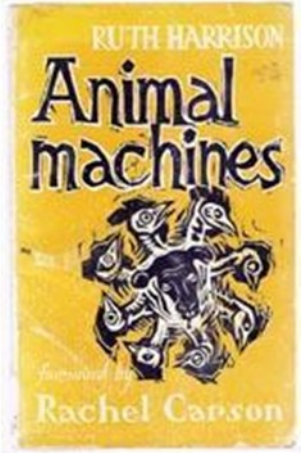
Descartes (1596-1650)

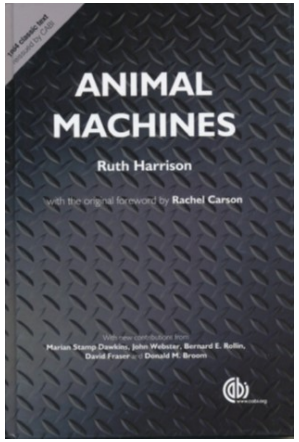
- To je „opravičilo“ za obliko ravnanja z živalmi z vidika dominance človeka nad njimi (tudi nad drugimi rasami – ljudje)
- To so sprejemali v preteklosti in nekateri to sprejemajo še danes
- Stare kulture na prostoru Kitajske, Grčije, Maji so videli veliko podobnosti med človekom in živalmi

„***Ockhamovo***“ rezilo/britev pravi, da imajo preproste razlage pojavov prednost pred kompleksnejšim.
To je ***redukcionizem*** saj iskanje preprostih razlag za kompleksne sisteme upočasnjuje razvoj znanosti

1964 – Ruth HARRISON avtorica ***Animal Machines***, opisuje moderno intenzivno rejo v Veliki Britaniji

„Life in the factory farm revolves entirely around profits, and animals are accessed purely for the ability to convert Food into flesh or „saleable products.“

- Javnost/industrija konflikt

Ustanovili so Brambell Committee (1965) s strani vlade VB kot odgovor na knjigo Ruth HARISON z naslovom:

„Enquire into the welfare of animals kept under intensive husbandry systems“

- ***Etika***: *filozofska disciplina, ki obravnava merila človeškega hotenja in ravnanja glede na dobro in zlo.*

- ***Morala****: kar vrednoti, usmerja medsebojne odnose ljudi kot posledica pojmovanja dobrega in slabega.*

- **Etika** - **osebna** odločitev, **morala** je stvar **medsebojnih odnosov - družba**

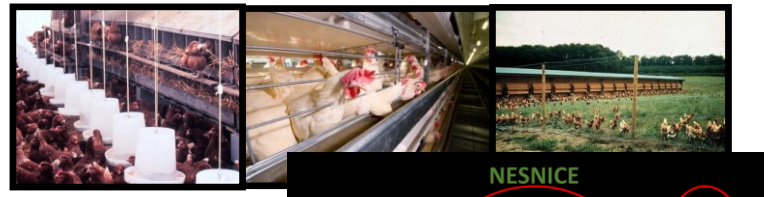
Utilitarizem je filozofski nazor in etična teorija – ustanovitelj Jeremy BENTHAM.
Merilo človekovega delovanja in moralnega vrednotenja je njegova korist/hedonizem.

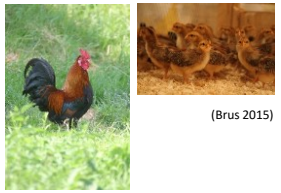
Contractarian - etika dogovora - dogovorna morala – živali se z nami ne morejo dogovoriti, zato imamo mi do njih odgovornost (možnosti zlorabe tega odnosa zaradi različnih vzrokov).

Pet stebrov dobrega počutja in svoboščin živali (FAWC 2009)

- Prosta ***LAKOTE IN ŽEJE***
- Prosta ***NEUGODJA***
- Prosta ***BOLEČINE, POŠKODB IN BOLEZNI***
- Prosta ***STRAHU IN STISKE***
- Sposobnost izražanja ***NORMALNEGA OBNAŠANJA***

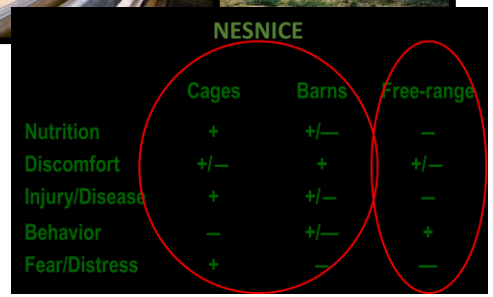
- ***Pomanjkanje znanstvenega koncepta pri uravnavanju različnih nevarnosti za domačo žival predstavlja eno največjih pomanjkljivosti.***

(Škorjanc 2009)

(Brus 2015)

(Škorjanc 2009)

(Prevolnik Povše 2017)

(Brus 2022)

(Škorjanc 2019)

(GAP 2017)

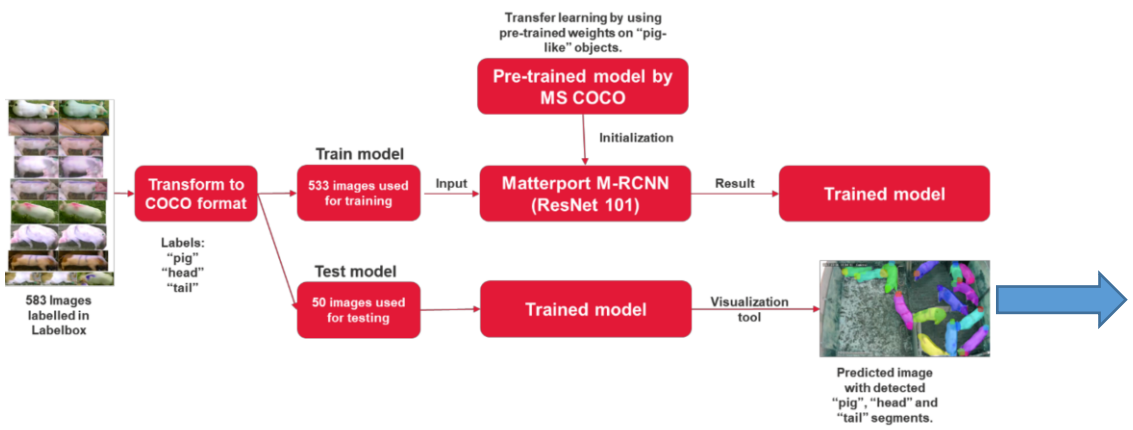
Zakaj rejne živali tudi v dokazljivo slabih pogojih reje še vedno dajejo dobre/odlične proizvodne rezultate?

Zakaj ne prihaja do antagonizma?

Zaključek/sklep

- **Intenzivni sistemi reje** so rodili protokole za dobro počutje (AW)
- **Intenzivni sistemi** z veliki koncentracijami živali so vodili v rabo antibiotikov vmešanih v krmo zdravih živali (SLO : EU)
- **Ni idealne tehnologije rejnih živali v izpolnjevanju vseh petih stebrov** (AW)
- Ustrezna oprema in gradnja objektov, tehnologija – približa in izboljša izpolnjevanja omenjenih pogojev (**kakšni naj bodo hlevi za naslednjih 30-40 let**?)

- **Precizna živinoreja** (SLO) in objektivno ocenjevanje dobrega počutja AW

(Ocepek in sod. 2022)

Zahvala

Za Vaše povabilo, možnost in priložnost, da sem tu z vami in za vašo pozornost!

Sodelavcema

Prof. Dr. Maja PREVOLNIK POVŠE

Doc. Dr. Janko SKOK

Spomin…….nekoč v času naših babic in dedkov in danes, ko nas tujci učijo…….

Sl. 10. Plemenske svinje na paši na pristavi. Nemščak drž. posestva Beltinci

Internationale Gesellschaft für Nutztierhaltung (IGN) (2008)